

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Vanja Thaulow

Tilsyn ved cand.theol., adj. professor (i dansk salme- og kirkehistorie) Jørgen Kjærgaard

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Ordets Opstandelse”

ved Else Riisager

Indhold

- 1 Baggrund
- 2 Form og indhold
- 3 Bibelord og billedbrug
- 4 Efterliv
- 5 Anvendt litteratur

1 Baggrund

Grundtvigs salme “Ordets Opstandelse” med førstelinjen “*Jesus, Dødens Overvinder*” udkom første gang søndag den 17. august 1834. Som flere andre af Grundtvigs digte og artikler fra denne tid skete det i J.C. Lindbergs ugeskrift *Den Nordiske Kirke-Tidende* (senere *Nordisk Kirke-Tidende*), der nu på andet år fungerede som talerør for den kreds af såkaldt gammeldags troende og andre vakte grupper, der samlede sig om udgiver og redaktør J.C. Lindberg og om Grundtvig.

Allerede fra det programmatisk “Forord” i tidsskriftets første nummer fra 6. januar 1833 havde Lindberg tydeligt tilkendegivet sin tilslutning til Grundtvigs kristendomssyn. Han skrev bl.a.: “Det *levende Ord*, saaledes som det ledsager Herrens hellige Sacramenter (*Sacrament-Ordene*) og er uadskillelig knyttet til disse, det udgjør den *ene Troe*, der bestemmer *Grund-Eenheden* i Kirken” (Lindberg 1833, sp. 3). Heroverfor var tidsskriftet udtrykkeligt vendt mod dem i samtidens kirkelige miljø, der ændrede dåbsritualet eller indstiftelsesordene ved nadveren i forhold til det forordnede ritual (sp. 5), hvad der var en udbredt praksis blandt statskirkens præster.

For Grundtvig er det levende ord eller Jesus Kristus til stede som en åndelig

virkelighed, når ordet fra Kristus bliver forkyndt og lyder i de troendes menighed ved dåben og i indstiftelsesordene ved nadveren. "Ordets Opstandelse" er en bøn til Jesus om, at ordet eller evangeliet om ham kan genopstå eller blive levende igen i menigheden og i den enkelte samt en fortrøstning til, at det sker, og at det indgyder tro og håb i den døbte troende.

2 Form og indhold

Salmen "Ordets Opstandelse" er skrevet som en direkte tiltale til Jesus af et kollektivt 'vi'. I hovedtræk kan stroferne 1-9 karakteriseres som en bøn til Jesus om at genoplive 'ordet' eller forkyndelsen. Bønnen er begrundet med, at kirken er åndeligt død (strofe 3), og at de troende mangler levende tro og er omgivet af fjender (strofe 2 og 4). Tilsvarende beskriver stroferne 10-18 følgerne af, at bønnen bliver opfyldt. Det genfødte 'guddomsord', som vil være levende til stede i menigheden, bydes velkommen (strofe 10-11). Det kollektive 'vi' udtrykker på den enkelte og menighedens vegne forvisning om, at troen bliver styrket, og håbet opstår (strofe 12-18).

De 18 strofer er opbygget i en U-form, hvor vendepunktet sker i stroferne 8-11, således at strofe 9 og 10 indholdsmæssigt spejler hinanden ligesom stroferne 8 og 11.

3 Bibelord og billedbrug

I "Ordets Opstandelse" inddrager Grundtvig mange bibelsteder. Det gennemgående bibelord, som han antagelig har skrevet salmen over, er Jesusordet fra Joh 6,63: "De ord, jeg har talt til jer, er ånd og liv" (strofe 1, 5 og 12). Bibelstedet omtaler Helligånden: "Det er Ånden, som gør levende". Helligånden som Guds ånd, der er i Jesus og skal have bolig i de troende, refererer Grundtvig til i strofe 2 og 17 med brug af henholdsvis 1 Kor 3,16 og bl.a. Matt 3,16.

Salmen knytter først og fremmest det genfødte 'guddomsord' i menigheden til dåben. Det er i Faderens, Sønnens og Helligåndens eller treenighedens navn, at et barn døbes i den kristne dåb (jf. Matt 28,19). For Grundtvig var det afgørende, at det skete efter, at trosbekendelsens tre led var bekræftet på dåbsbarnets vegne med det ordvalg, som var fastsat i dåbsritualet (se f.eks. Grundtvig 1832, s. 7-11). Det er bl.a. det forhold, der ligger bag hentydningerne om den rette dåb i strofe 15.

Når troen hos dåbsbarnet således er bekendt og bekræftet, døbes barnet. I dåben genfødes dåbsbarnet til håbet om et evigt liv ifølge 1 Pet 1,3, der bliver citeret i dåbsritualet. I Grundtvigs salme personificeres troen i en moderskikkelse med en gudsøn på armen, der ligner en klassisk Maria-skikkelse med Jesusbarnet (strofe 16). I dåben genfødes også troen (strofe 16,1). På armen holder hun gudsønnen, der på én gang både er Jesus Kristus og dåbsbarnet. Denne gudsøn er en personificering af håbet.

Det flertydige i gudsønnen forklares nærmere i strofe 18. Den bibelske baggrund er hentet fra Kol 1,27, der siger, at Kristus er i de troende som "herlighedens håb" (jf. strofe 18,1-2). Ved dåben fødes Jesus Kristus i mennesket, og dåbsbarnet får del i

håbet om herligheden hos Gud (strofe 18,3-4) (se desuden Hansen 1937-1966, bind 1, s. 196-198).

4 Efterliv

Af den righoldige salme "Ordets Opstandelse" er der i tidens løb dannet flere udtog til anvendelse i menigheder. I *Den Danske Salmebog* er den repræsenteret med to salmer, "Jesus, se til os i nåde" (nr. 387), der er formet ud fra stroferne 5, 2, 4, 6 og 8-9, mens "Jesus, dødens overvinder" (nr. 580) er sammensat af førstetrykkets strofe 1, 13-15 og 18.

5 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1832) *Om Daabs-Pagten. I Anledning af S.T. Hr. Stiftsprovst Clausens Barne-Daab og offentlige Erklæring*. København.
- Hansen, Uffe (1937-1966) *Grundtvigs Salmedigtning. Dens Historie og Indhold*, bind 1-3. Odense og København.
- Lindberg, J.C. (1833) "Forord" i *Den Nordiske Kirke-Tidende. Et Ugeskrift helliget Kirken og Skolen*, nr. 1, 6. januar, sp. 1-6. København.
- *Nordisk Kirke-Tidende* (1833-1841) udg. J.C. Lindberg. København.